

KAPITÁN , POSÁDKA A LOŤ JEDNO JSOU

Erik Gilk

Pavel Renčín: Jméno korábu

Euromedia Group k. s.

Knižní klub, Praha 2007

„Chvíli byl hrdinou kapitán a chvíli koráb. Střídalo se to, ani jeden z nich nevěděl, jestli to má nějaký řád. Ale pokud to řád mělo, žádný smysl nebyl v dohledu, protože od obzoru k obzoru se rozprostíralo širé tmavě modré moře.“

Těmito slovy začíná v českém kontextu poměrně ojedinělá próza. Považte sami: Odehrává se od začátku do konce na nekonečné mořské ploše a s výjimkou krátkých zastávek na osamělých ostrovech a dvou námořních bitev jeho protagonisté nestanou na suché zemi a nepotkají jiné lidi. Svou fantastickou atmosférou a současně důrazem na základní hodnoty lidského života připomíná Carrollovu Alenu v říši divů nebo Malého prince Saint-Exupéryho. Ač jde o vyzrálou výpověď podanou poetickým jazykem, jejím autorem je třicetiletý prozaik známý pouze uzavřenému okruhu fanoušků sci-fia spřízněných žánrů, zvanému fandom. Jmenuje se Pavel Renčín (1977), začal psát na samém konci devadesátých let a dlouho platil za povídkového specialistu. Se svými texty dosáhl mnoha scifistických ocenění, je pravidelně zařazován do reprezentativních antologií, kterých v tomto žánru vychází každoročně značné množství. Tím nejaktuálnějším je povídka Ukolébavka pro město krys, zařazená na první místo v první české antologii tzv. městské (urban) fantasy nazvané Pod kočičími hlavami (eds. Ondřej Jireš a Antonín K. K. Kudláč, Triton 2007).

V roce 2004 vydal autor románovou prvotinu Nepohádka. Ač nemohla úplně skrýt inspiraci Endeho Nekonečným příběhem a nebyla kompozičně příliš zvládnutá, zaujala už tehdy stylovou vytříbeností a autorovou schopností vžít se do role otce umírajícího syna. Autor se tímto románem, který se odehrává střídavě v naší realitě a ve skřítcí zemi kdesi v podzemí, přiblížil ke zmíněnému subžánru městské fantasy, u nás nepříliš průbojnému. Na rozdíl od klasické fantasy meče a magie je tento typ fantasy zasazován do skutečně existujícího (či smyšleného) prostoru velkoměsta a od historické fantasy se odlišuje svým umístěním do současnosti (v případě fiktivního města „ted“).

Z uznávaných základních kamenů žánru uveďme do češtiny přeložené a v tuzemsku velmi oblíbené romány Nikdykde Neila Gaimana (dějištěm je Londýn) a Nádraží Perdido Chiny Miévilla (smyšlené město Nový Krobuzon). V českých encyklopediích sci-fi a fantasy je mezi domácí autory městské fantasy běžně zařazován Michal Ajvaz především s prózou Druhé město. Dynamicky se rozvíjející žánr, který na čtenářské oblibě získává nejspíš přesným vyjádřením pocitů člověka žijícího ve velkoměstě a který mu současně nabízí možnost uniknout z něj do vnitřního, dosud neznámého prostoru, zaujal i Renčina. Lze tak soudit z autorových rozhovorů i z jeho webových stránek, kde se opakovaně zmiňuje o tom, že v současnosti dokončuje první díl plánované trilogie Městské války.

Jméno korábu se poněkud vymyká kontextu Renčínovy prózy; podle jeho slov jde o „příběh, který jsem

zkrátka musel napsat, i kdybych se už nikdy magickému realismu nevěnoval“. Použití žánrové nálepky nejenže ubližuje těžko zařaditelnému textu, ale svou nepřesností dokládá poměrně ledabylé používání žánrových kategorií, jaké je mezi znalci a čtenáři fantastické literatury zvykem.

Na počátku příběhu jsou pouze kapitán a jeho loď, partneři v boji proti mořskému živlu, kteří se vydávají na cestu. Ačkoliv netuší, do jakých končin vlastně plují, ví kapitán, kam mají namířeno. Směr plavby je ovšem to jediné, co nezapomněl, protože jinak o sobě neví vlastně nic, nezná svoje jméno ani jméno korábu. Prapodivnými způsoby se na lodi objeví (někteří doslova zjeví) členové kuriózní posádky: Řek Mykos, bratři Hejty a Tytam, silácký rybář Udaten, stařík Moře, bývalá siréna Jana a dočasně též „pasáček králů moře“, rozuměj velryb. Každý z nich - s výjimkou posledně jmenovaného vzhledem k jeho dětskému věku - je sice zatížen nějakou vinou, hříchem či trápením a nejednou mezi nimi propuknou třenice, v kritických chvílích ovšem dokážou jednat jako jeden muž. Umějí se postavit živelním pohromám, pirátským nájezdům i dalším nebezpečnostem a dovedou loď na své strastiplné cestě pokaždé zachránit, i kdyby jim k tomu měly pomoci zázračné schopnosti. A protože také jednotlivě, sám za sebe, přispěje každý člen k záchraně posádky i plavidla, dostane se mu odměny v podobě vykoupení z hříchu, smytí viny, poznání sebe sama a ovšem také jména lodi. To je sice více než symbolické, ale takový je vlastně celý text, vždyť cestu posádky můžeme považovat za obraz životní pouti, v jejímž průběhu nacházíme sami sebe a hledáme smysl svého života, toužíme vlastně poznat jeho jméno. Alegoričnost příběhu ostatně naznačuje již věnování: „Všem lidem, kteří mají dost odvahy a vůle, aby uskutečnili své sny, ale také těm, kteří v sobě odhodlání teprve hledají...“

Jméno korábu je, ať to zní jakkoliv otřepaně, úžasná pohádka pro dospělé o tom, že k vítězství dobra nad zlem je zapotřebí přátelství, lásky a odvahy. Renčínovi se podařilo tuto starou pravdu zprostředkovat vytříbeným stylem a neopotřebenými slovními obraty i dějovými zvraty. Sytě barvitě fantazijní scény přitom spolu s povedenými ilustracemi Jarmily Marešové vytvářejí jedinečnou atmosféru příběhu. Téměř se chce „žánrově“ zeptat: Po nepohádce pohádka, co z toho bude napotřetí?